

Козюк В.В.,

*д.е.н., професор, зав. кафедрою економічної теорії
Тернопільського національного економічного університету, м. Тернопіль*

Длугопольський О.В.,

*д.е.н., професор, проф. кафедри економічної теорії
Тернопільського національного економічного університету, м. Тернопіль*

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ В НОВІТНІЙ ПАРАДИГМІ ДЕРЖАВИ ДОБРОБУТУ

Зміни тенденцій розвитку сучасних економічних систем переростають фазу глобалізації і відображають формування цілісної системи глобальної економіки. Структурна складність, багаторівневість та функціональні дифузії в межах взаємодії глобальних та національних факторів розвитку вимагають перегляду усталених уявлень про ключові риси макроекономіки, особливо в контексті розвитку держави добробуту з її орієнтацією на максимальне задоволення потреб громадян. В сучасних умовах зміни інституційної архітектури суспільства, посилення дисбалансів розвитку, перманентних екологічних криз, перегляду людських цінностей виникає потреба переосмислення ролі держави. Мова повинна йти про проведення виваженої довгострокової політики сталого розвитку, за якої економічна система зберігатиме свою цілісність, можливість для розширеного відтворення та нарощення конкурентних переваг за допомогою взаємодії усіх секторів економіки та використання методів природних екосистем. Держава сьогодні повинна посилювати інституційну спроможність щодо передбачення, діагностики, нівелювання дисбалансів розвитку національних економік, стимулювати якісні структурні зміни, які б забезпечили екологізацію економічних систем на довгострокову перспективу.

Категорія «екологізація» використовується в працях Н.Ремерса [Reamers N. Nature management. –М.: Idea, 1990 Reamers N. Nature management. –М.: Idea, 1990], С.Шмідта [Schmidt C. On Economization and Ecologization as Civilizing Processes // Environmental Values. –1993. –Vol.2(1). –P.33-46], О.Тетіора [Tetior A. Ecologization of thinking and activity of humankind for survival // International Journal of Development Research. –2014. –Vol.4. –Issue 11. –P.2478-2481], Х.Делая [Herman E. Daly. Beyond Growth: The Economics of Sustainable Development. Beacon Press (MA), 1996] в контексті розуміння економіки у нерозривному зв'язку з станом екосистеми та апелює до необхідності кількісного розвитку, але не кількісного зростання. Екологізація національних економік дозволяє забезпечувати потреби нинішнього покоління без завдання шкоди можливостям майбутнього покоління задовольнити свої власні потреби. Дж.Халс [Hulse J.H. Sustainable Development at Risk: Ignoring the Past. New Delhi: Cambridge University Press, 2007] й К.Хеннінгсен [Henningsen C. Managing Ecological Investment Risk // Green Money Journal. –2011. –№82. –P.1-4] обґрунтовують важливість екологічно орієнтованих інвестицій та оцінюють ризики такої діяльності. Р.Кейтс, Т.Перріс, А.Лейзеровіч [Kates R.W., Parris T.M., Leiserowitz A.A. What is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, and Practice // Environment: Science and Policy for Sustainable Development. –2005. –№3. –P.8-21] та Т.Вілбанк, Р.Кейтс [Thomas J. Wilbanks, Robert W. Kates. Beyond Adapting to Climate Change: Embedding Adaptation in Responses to Multiple Threats and Stresses // Annals of the Association of American Geographers. –2010. –№100(4). –P.719-728] сформулювали основні цілі та цінність сталого розвитку для прийдешніх поколінь та розвитку держав добробуту. П.Велбі, А.Льюїс та К.Маккінзі [Webley P., Lewis A., Mackenzie C. Commitment among ethical investors: An experimental approach // Journal of Economics Psychology. –2001. –Vol.22. –P.27-42] апелюють до базових підходів щодо етичного інвестування, яке базується на соціальній відповідальності бізнесу. Г.Паулі [Паулі Г. Синя економіка: 10 років, 100 інновацій, 100 мільйонів робочих місць / Доповідь Римському клубу. –Risk Reduction Foundation, 2012] пропонує знайти інноваційні рішення, безпечні для довкілля і суспільств в контексті забезпечення безпеки та добробуту. Проте залишаються актуальними питання трансформації сучасної моделі держави добробуту під впливом глобальних вимог до екологізації економічних систем.

Формування якісно нової моделі екологізації національних економік в контексті забезпечення добробуту пов'язано не лише з тим, що сьогодні не спрацьовують жодні чинні концепції, а й з появою кардинально нових викликів: кліматичні зміни, старіння населення, екологічна та продовольча кризи, криза публічних фінансів, нові вимоги до якості та кількості суспільних благ тощо. Усе це вимагає доктринального перегляду фундаментальних основ макроекономічного та інституціонального аналізу держав добробуту в контексті екологічного вектору розвитку. Саме екологічна підсистема, яка виступає середовищем життєдіяльності населення, й визначає якість життя, добробут на локальному, національному та міжнародному рівнях, а також є середовищем економічної діяльності людини, з якого черпаються природні ресурси, використовується просторовий та асиміляційний потенціал, які, переважно, є обмеженими, а тому потребують ефективної алокації та експлуатації. Усе це зумовлює пошук інноваційних рішень, використання інструментарію регулятивного впливу на економіку для забезпечення паритетності економічної, соціальної, екологічної, просторової, інституційної складових розвитку, збалансування відтворювальних, секторальних, регіональних пропорцій в напрямку розвитку держави добробуту ХХІ ст. Сьогодні в науковій думці існує розрив між формуванням глобального світогляду як ключової методологічної засади виживання та творчого розвитку людини в сучасних соціально-екологічних умовах та

економічним розумінням глобальних координат функціонування сучасного світу, який під впливом фінансової, торговельної, соціально-політичної інтеграції, технологічних зрушень та факторній мобільності, інтеграції економічних агентів, що швидко набули статусу глобальних, породжує невідповідність між існуючою структурою економічної реальності та теоретичною її картографією. Для подолання такого розриву потрібні дослідження, спрямовані на обґрунтування формування нової парадигми розвитку держав добробуту з акцентом на екологічну компоненту.